

Prof. Dr. A.W. Koers

Aan elkaar denken en uit elkaar denken

Ik weet het niet zeker, maar ik dacht dat het de psycholoog en methodoloog Adriaan de Groot was die ooit zei dat alle mentale processen terug te voeren zijn tot twee basispatronen: zaken aan elkaar denken en zaken uit elkaar denken. Synthese en analyse dus. Welnu, het thema van deze bijeenkomst - "Opnieuw Verbinden" - hoort dus typisch in de eerste categorie van de Groot: zaken op een andere manier aan elkaar denken. Maar om dat te kunnen zul je vaker wel dan niet zaken eerst uit elkaar moeten denken. Pas dan heb je de mentale vrijheid om opnieuw te verbinden. Ik geef één voorbeeld van uit elkaar denken en één daarmee verbonden voorbeeld van aan elkaar denken.

In zijn nieuwste boek "The World Is Flat. A Brief History of the Twenty-first Century" analyseert Thomas Friedman, de bekende columnist van de New York Times, de grote uitdagingen van deze tijd. Zoals het een Amerikaan betaamt, is hij optimistisch en schetst hij een scenario om alle grote problemen van deze tijd – honger, energie, klimaat, ziekte, armoede – op te lossen. Maar - weer typisch Amerikaans - gaat Friedman daarbij grotendeels voorbij aan de vraag of regeringen wel in staat zijn om die optimistische scenario's werkelijkheid te laten worden of zelfs maar te ondersteunen. Zijn insteek is dat mensen en organisaties het zelf moeten gaan doen.

Wat we dus in de benadering van Friedman uit elkaar moeten denken is het idee dat we het van regeringen moeten hebben als het gaat om het oplossen van de grote problemen van deze tijd. Ja, misschien voor de kleine dingen – zoals koopkrachtplaatjes – maar niet voor de echt grote zaken. Zoals het leefbaar houden van deze planeet. Om het in de termen van Nanko's inleiding te zeggen: in een wereld die globaliseert en de-hiërarchiseert moeten we afstand gaan nemen van het idee dat we ons lot in handen kunnen leggen van het voorbeeld bij uitstek van een territoriaal begrensde hiërarchie: de nationale staat.

Als dat het uit elkaar denken is, wat moeten we dan aan elkaar denken?

In het kader van deze bijeenkomst zou mijn antwoord zijn: het – mede door ICT – toegenomen vermogen van mensen en organisaties om als gelijkwaardige partners samen te werken. We moeten dus niet blijven denken in termen van hiërarchie, maar we moeten gaan denken in termen van transacties – we moeten niet meer kijken naar wat de overheid kan doen, maar naar wat we zelf kunnen doen op basis van onderlinge afspraken, als burgers en als bedrijven. Vandaar dat Friedman het niet heeft over overheden en regeringen, maar over samenwerking tussen mensen en organisaties bij het aanpakken van de grote problemen van deze tijd

Dit alles heeft één majeure implicatie: als U naar deze bijeenkomst kwam met het idee dat transactiemangement een kwestie is van het beheersen en reduceren van transactiekosten binnen en tussen bedrijven, dan heeft U volstrekt gelijk, maar dan ziet U maar een heel klein deel van een veel groter en veel fundamenteeler verhaal.

Aan elkaar denken en uit elkaar denken

Bijdrage Prof. Dr. A.W. Koers bij start Transaction Management Centre

23 september 2008

Transactiemanagement is veel meer want het is in mijn opvatting het zich ontwikkelende alternatief voor een op hiërarchie gebaseerde samenleving en voor op hiërarchie gebaseerde organisaties en relaties. Wat wij in dit land “polderen” noemen is een vorm van transactiemanagement – als U met Uw geëmancipeerde partner afspraken maakt over wie deze week de kinderen uit school haalt: transactiemanagement. En als de EU weer eens eindeloos palavert, dan is dat omdat de EU niet op hiërarchie is gebaseerd, maar de zaken moet regelen via de weg van transactiemanagement.

Transactiemanagement is dus overal en – nog essentiëler – in ons soort samenlevingen is transactiemanagement de komende golf, terwijl hiërarchie de vertrekkende is. Probleem is alleen dat we nog niet goed weten wat de implicaties van die nieuwe golf zullen zijn.

Dat gebrek aan kennis is geen wonder want het is allemaal nog nieuw en volop in ontwikkeling, maar we moeten er wel wat aan doen om de leemte te vullen. Economen zijn nog het verst en het begrip “transactiemanagement” heeft dan ook de diepste betekenis in de economische wetenschappen. Maar uit wat ik eerder zei, valt af te leiden dat het begrip ook benaderd kan - en moet - worden vanuit tal van andere disciplines: recht, bestuurskunde, politicologie, antropologie - om slechts de meest voor de hand liggende te noemen. Daarom hebben we 010 - Rotterdam - en 020 - Amsterdam – op een nieuwe manier verbonden. En dit zowel op het niveau van de wetenschap die kennis genereert over transactiemanagement, als op het niveau van de professional die in zijn of haar bedrijf met die kennis aan de slag wil.

Ten eerste, als het om de wetenschap gaat, is daar het Research Institute Trade & Transaction Management opgericht door de Faculteit Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde van de Vrije Universiteit Amsterdam en de Faculteit Economische Wetenschappen van de Erasmus Universiteit Rotterdam. De volgende spreker, Frank de Butter, is de drijvende kracht achter het Institute en hij is dan ook de wetenschappelijke directeur. Op dit moment ligt de focus van het onderzoek nog sterk op de economische wetenschap – als gezegd, daar ligt de meeste kennis met betrekking tot transactiemanagement. Wil het Institute een succes worden dan zal de kring van economen-onderzoekers verbreed moeten worden, maar zullen ook andere disciplines bij het Institute betrokken moeten worden. Eerst in Nederland, maar vervolgens ook in het buitenland. Aan de verbreding wordt hard gewerkt.

Ten tweede, als het om de praktijk gaat, hebben we een Expertise Centrum Trade & Transaction Management opgericht als een interface tussen het Research Institute en het bedrijfsleven. Dat Expertise Centrum moet klein blijven – dus wel een bestuur van hoge kwaliteit, maar geen vaste staf en al helemaal geen eigen gebouw. Voor zover het Expertise Centrum materiële voorzieningen nodig heeft zal aansluiting worden gezocht bij de Stichting Maatschappij en Onderneming in Den Haag. Met die Stichting zal overigens ook programmatisch wordt samengewerkt. Doel van het Expertise Centrum is, ten eerste, het bevorderen van hoogwaardig wetenschappelijk onderzoek in Nederland op het gebied van transactiemanagement en, ten tweede,

Aan elkaar denken en uit elkaar denken

Bijdrage Prof. Dr. A.W. Koers bij start Transaction Management Centre

23 september 2008

het ontsluiten van die kennis voor het Nederlandse bedrijfsleven, de overheid en maatschappelijke organisaties.

Hoe doet het Centrum dat? De kern van het antwoord ligt bij het feit dat bedrijven en onderzoeksgroepen die het licht hebben gezien en die zich dus helemaal richten of willen richten op transactiemangement zich kunnen aansluiten bij het Centrum. Aangesloten onderzoeksgroepen stellen hun kennis beschikbaar en aangesloten bedrijven krijgen volle toegang tot die kennis. En als voor een bedrijf transactiemangement een kern-gebied is, dan draagt dat bedrijf een nader af te spreken percentage van de winst af aan het Expertise Centrum. In ruil daarvoor krijgt het bedrijf de garantie dat het gebruik kan maken van de beste en meest actuele kennis op het gebied van transactiemangement. En dat is een garantie die ook voor de klanten van dat bedrijf van belang moet zijn. En wat doet het Expertise Centrum met de zo verworven inkomsten? Die worden uiteraard ingezet om het onderzoek van de aangesloten onderzoeksgroepen te stimuleren.

Voor zover ik het kan overzien, is de opzet van het Expertise Centrum uniek. Het Expertise Centrum wil een structurele relatie opbouwen tussen onderzoekers en professionals en streeft er naar dat beide groepen bijdragen aan de ontwikkeling van relevante kennis. Mocht U interesse hebben om mee te willen doen, weet dan dat het beleid is om per branche of sector slechts één bedrijf toe te laten als aangesloten organisatie. Wie het eerst komt, die het eerst maalt.

Afrondend, ik begon met de grote ontwikkelingen en problemen van deze tijd en ik eindig met een verkooppraatje. Daar is helemaal niet mis mee, want de kern van dat verkooppraatje is het zoeken naar nieuwe verbindingen in het licht van die grote ontwikkelingen.

Dank voor Uw aandacht!

Aan elkaar denken en uit elkaar denken

Bijdrage Prof. Dr. A.W. Koers bij start Transaction Management Centre

23 september 2008